

çoğunluğunu elde etmesi lâzımdır. Demek ki; ikincide, üye tam sayısının 1/2 si ile izhar edilen bir irade; birinci Meclise de, kendi üye tam sayısının 2/3 sini empoze etmektedir.

Bu 4 halden anlaşılın şudur: İkinci Mecliste izhar edilen irade, ne kuvvette izhar edilmiş ise, bu hal, birinci Meclise de, o kadar kuvvetli bir irade teşekkül ettirme mecburiyeti yüküyor. Bu da, sistemimize göre, ikinci Meclisin tabii fonksiyonuna göre tabiidir.

Fakat şimdi, 92 nci maddeye eklenen son fıkra, ikinci Meclisin rolünü, bâzı özel kanunlarda daha fazla da artırmak gerekirken, tam tersine, bu rolü azaltıyor. Biz vaktiyle, komisyondan ikinci Meclisin gerçek yerini araştırırken, elbette, aklımıza, iki Meclis arasında ihtilaf çıkınca birleşik toplantıya gitmek yolu gelmişti. Fakat meseleyi biraz tetkik edince gördük ki; iki Meclisi bir araya getirince, yani birleşik toplantıya gidince, bu durum, ikinci Meclisin rolünü ve müessiriyetini artırmıyor, tersine azaltıyor. Çünkü, ikinci Meclisin, meselâ 150 kişilik terkip tarzında, birincinin 450 si içinde eriyor... İlk bakışta, iki Meclis müşterek toplantı yapınca, ikincinin prestiji, müessiriyeti artmış gibi gözüküyor. Fakat, iş hesaba vurulunca, ikincinin 150 sinden, birincinin 450 si içinde eridiği görülüyor.

Evet; şimdi, yasama meclisleri ile mahalli meclislerinin seçimleri ve partiler hakkındaki tasarımlarda elbette önemlidir. Binaenaleyh, bunların müzakeresi ve kabulünde ikinci Meclise de çok daha müessiriyet tanımak mantıklı olur. Fakat Anayasa Komisyonunun takdir ettiği fıkra, bu müessiriyeti sağlamaz; tersine azaltır. Yok, öyle olsun der isek, o zaman, bu ek fıkrayı kabul edebiliriz. Fakat, maksat, bu önemli kanunlarda ikinci Meclisin rolünü ve müessiriyetini gerçekten artırmak ise, eklenen fıkra yanlıştır. Kabul edilmemesi lâzımdır. Şöyle ki:

Bu fıkra olmasa ve ikinci Meclis, bir Seçim Kanununda üye tam sayısının 2/3 si ile değiştirirse; yani 150 üzerinden 100 oy ile bir değişiklik yapsa; demin izah ettiğim gibi, birinci Meclisin kendi görüşünü kanunlaştırabilmesi için, 450 üzerinden üye tam sayısının 2/3 si olan 300 oya yükselmesi lâzımdır. Şimdi, bunların ikisinin toplantıya sevk edelim aynı mesele için... Ne ola-

cak? İkisinin üye sayısı 600 kişidir. Burada, bir hükmün kabulü için, en çok 301 oy kâfidir. Bu 301 nasıl meydana gelecek, ikinci Mecliste ki artan 50 oy ile, birinci Meclis üyelerinden gelecek 251 oy birleşirse, 301 oyu bulur. Demek ki; bir Seçim Kanunu, bahis konusu fıkraya eklenmezse, ikinci Mecliste 100 oy ile bir değişiklik yapılırsa, birinci Meclisten 300 oya yükselmesi istenir. Halbuki, birleşik toplantı yapılırsa, birinci Meclisin 251 oya yükselmesi kâfidir. Çünkü, buraya, bir ikinci Meclisten 50 oy, tabiatı ile gelmektedir. Demek ki; birleşik toplantı olmasa idi, birinci Meclis 300 oya yükselmek zorunda idi, şimdi, birleşik toplantı yapıncaya, 251 oya yükselmesi kâfidir. Bu itibarla, eklenen fıkra, bu hal ile, maksadın tam tersini hâsıl etmektedir. Benim teklifim gerçek maksadı kavramaktadır. Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Komisyon.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ TURAN GÜNEŞ — Muhterem arkadaşlarım; bu fıkra Seçim Kanunu ve siyasi partiler hakkındaki kanunların unanıyla Hükümet politikası ile alakalı bulunmaması bakımından bir Meclisin nihai yetkisine bırakılmak için sevk edilmiştir. Bunun için iki Meclisi bir araya getirerek bu kanunlara nihai hal suretini bulalım diyorduk. Madde bunun için sevk edilmiştir.

Fakat Bahri Saveri arkadaşımızın beyanından da anlaşılacağı gibi burada bir eksiklik vardır. Çünkü, iki Meclisin bir araya gelerek teşkil ettikleri T. B. M. Meclisi müşterek toplantısında mutlak çoğunluk kaidesi konulmuyacağından Saveri arkadaşımızın söylediği meseleler meydana çıkacaktır. Onun için biz prensip itibarıyla Saveri arkadaşımızın fikrine katılıyoruz. (Baravo sesleri) Başkanlık kendisinin takririni komisyona bir an için lütfederse, tamamlayıcı bir hükümlerle bunu huzurunuzda getireceğiz.

BAŞKAN — Buyurun Alp Kuran.

ALP KURAN — Efendim çok değerli Profesör Bahri Saveri Beyefendinin ikinci Meclisin kanunlar hakkındaki etkisine dair verdiği izahat tatminkârdır. Ancak, Cumhuriyet Senatusunda salt çoğunlukla reddedilen bir kanunun Millet Meclisinde alâlade ekseriyetle kabul edilmesi imkân dâhilindedir.